

تحلیل و بررسی کتیبه‌های ثلث در بناهای مذهبی عهد ایلخانی

مریم ثمری

دانشگاه محقق اردبیلی

چکیده

در معماری اسلامی و ایرانی کتیبه نگاری جایگاه ویژه‌ای دارد که حامل پیام و زیبایی می باشد. پیام اصلی معمار و بانی بنا مستقیماً از طریق استفاده از کتیبه‌ها ابلاغ می گردد. انواع کتیبه سازی‌ها با خطوط مختلف اسلامی در بناهای اسلامی، چه از نظر شکل ظاهری و چه از نقطه نظر معنوی، با استفاده از آیات، احادیث و اسامی ائمه اطهار به بناهای سنتی شکل خاصی داده است. قلم ثلث یکی از اقلام مهم خوشنویسی در هنر ایرانی و اسلامی است که برگرفته از خط کوفی می‌باشد و به "ام الخطوط" معروف است. از دوره ایلخانی به بعد استفاده از خط ثلث در کتیبه‌ها بیشتر شد. از جمله کتیبه نگاری بارز این دوره محراب مسجد الجایتو اصفهان و کتیبه‌های مسجد جامع اشترجان می باشد که تجلی گاه کتیبه نگاری این دوره است. از خوشنویسان معروف این دوره یاقوت مستعصمی است. این مقاله با استفاده از مطالعات میدانی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای سعی دارد بناهای برجسته ایلخانی که دارای کتیبه به خط ثلث هستند را معرفی و مضمون و محتوای این کتیبه‌ها را مورد بررسی قرار دهد. **واژگان کلیدی:** کتیبه نگاری اسلامی، مضمون کتیبه‌ها، قلم ثلث، بنای مذهبی، دوره ایلخانی.